

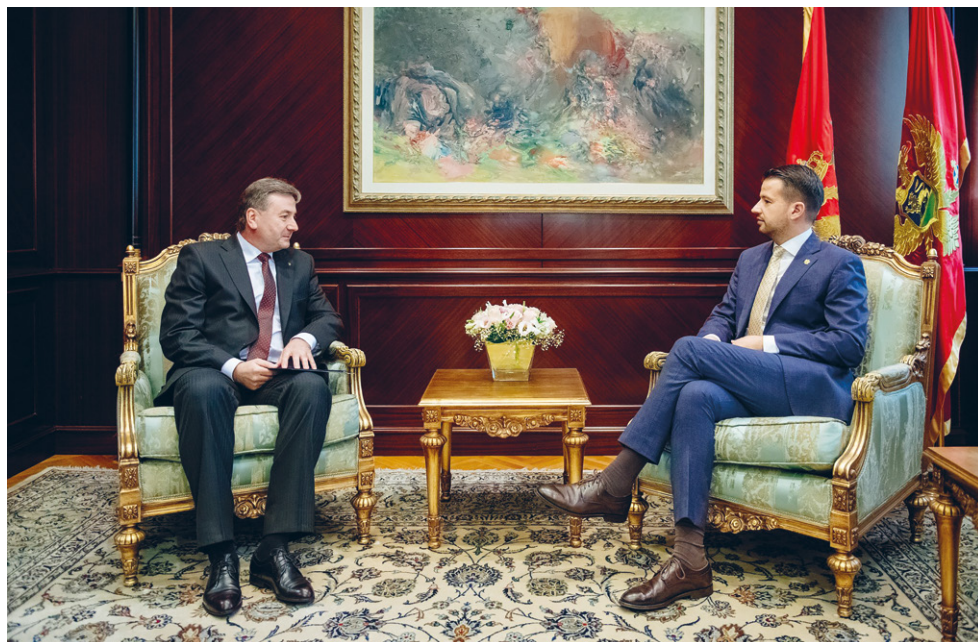
Олег Герасименко,
Надзвичайний і Повноважний Посол
України в Чорногорії

КРАЇНА ЗІ СКЛАДНОЮ ІСТОРІЄЮ ТА БАГАТОНАДІЙНИМ СЬОГОДЕННЯМ

— Ваша Високоповажносте, окресліть, будь ласка, поточний стан і головні напрями розвитку відносин між Україною та Чорногорією.

— Відносини між Україною та Чорногорією є традиційно дружніми та конструктивними. Чорногорія як після початку російської агресії проти України 2014 року, так і після розгортання повномасштабного російського вторгнення 2022 року однозначно підтримала Україну в усіх можливих сферах, з огляду, звісно, на обмежений практичний потенціал цієї невеликої країни. До антиросійських санкцій Чорногорія долучилася ще з 2014-го, а з лютого 2022 року країна надає Україні постійну політичну підтримку на всіх міжнародних майданчиках, а також військово-технічну та гуманітарну допомогу. Чорногорія наразі повністю узгоджує свою зовнішню та безпекову політику зі спільною лінією ЄС, зокрема в санкційній сфері.

Окрім того, Чорногорія вкрай тепло прийняла численних українських громадян, які були змушені покинути свої домівки через російську збройну агресію й окупацію, зокрема надала і щороку продовжує статус тимчасового захисту. Ба більше, на певному етапі 2022 року Чорногорія у відсотковому відношенні щодо власного населення прийняла найбільше українських громадян серед усіх країн Європи (орієнтовно 5%). Нині тут мешкає понад 8 тисяч українців.

Зустріч Посла України з Президентом Чорногорії Яковом Мілатовичем. 19 червня 2023 року
Meeting between the Ambassador of Ukraine and President of Montenegro Jakov Milatović. 19 June 2023

Ми послідовно й активно розвиваємо міжурядову співпрацю між Україною та Чорногорією, зокрема у сфері безпеки, європейської інтеграції, економіки, туризму та гуманітарної підтримки, а також очікуємо на подальше розширення договірно-правової бази між нашими державами у згаданих вище напрямках. Попри війну, за останні кілька років товарообіг між Україною та Чорногорією зростає. Навіть за відсутності зі зрозумілих причин авіасполучення між нашими країнами до Чорногорії й далі приїжджають українські туристи. Сподіваємося на зростання товарообігу між Україною та Чорногорією, а також на активний туризм чорногорців до України після завершення війни.

— У вересні 2024 року Українська асоціація «Добра справа» стала асоційованим членом Світового Конгресу Українців. Пане Посол, як Ви оцінюєте значення такого визнання для української громади в Чорногорії та її представлення на міжнародному рівні?

— Це важливе досягнення, що засвідчує зрілість нашої місцевої громади, яка в часовому вимірі є доволі молодою. Це не лише підвищує представленість українців у Чорногорії на світовій арені, а й відкриває нові обрії для проєктів, освітніх і культурних ініціатив, підтримки захисників України.

Єдиною громадською організацією українців у Чорногорії є створена навесні 2022 року Українська асоціація «Добра справа». Співпраця між Посольством і громадою традиційно перебуває на дуже високому рівні. Реалізовано вже чимало спільних заходів і проєктів, передусім гуманітарних і культурно-освітніх. У нас особисто доволі теплі відносини з керівництвом асоціації. Наше дипломатичне представництво відіграло конструктивну й дієву роль в організаційному утвердженні та юридичному оформленні української громади в першій половині 2022 року.

Сходження представників Посольства та членів української громади на гору Ловчен. Вересень 2024 року

Hike to Mount Lovćen by Embassy representatives and members of the Ukrainian community. September 2024

Варто розуміти, що, на відміну від низки сусідніх країн Південно-Східної Європи, Чорногорія не має історично сформованої української діаспори. До 24 лютого 2022 року тут проживало трохи більше ніж 2 тисячі українців. Проте з початком російського повномасштабного збройного вторгнення в Україну нашу громаду суттєво збільшили вимушено переміщені особи. Виклики воєнного часу швидко спонукали місцевих українців максимально гуртуватися та формалізувати свій статус. Ми високо цінуємо завзятість, ентузіазм і патріотизм місцевої української спільноти.

— Організація відпочинку в Чорногорії для дітей захисників України стала важливою ініціативою «Доброї справи». Чи є плани щодо розширення таких програм або впровадження нових проєктів?

— Так, ця практика є регулярною. Посольство, Українська асоціація «Добра справа» та почесні консули Чорногорії в Харкові й Одесі, а також інші благодійники активно працюють над тим, щоби якомога більше українських дітей із вразливих категорій, а надто з прифронтових територій, і дітей наших захисників змогли бодай тимчасово абстрагуватися від суворих воєнних реалій і постійного стресу, насолодившись природною красою та гостинністю дружньої чорногорської землі. У співпраці з чорногорськими партнерами та із залученням донорських коштів триває підготовка нової програми оздоровлення українських дітей із вразливих категорій і дітей захисників на 2025 рік. Також заплановано додати психосоціальну підтримку, освітні й культурні компоненти.

Оздоровлення та відпочинок дітей — це один із тих практичних напрямів, де чорногорська сторона, яка загалом сама є нетто-реципієнтом міжнародної фінансової та технічної допомоги, може надати активне сприяння та підтримку Україні.

Прийняття для українських волонтерів у Посольстві України в Чорногорії. 24 серпня 2022 року
Reception for Ukrainian volunteers at the Embassy of Ukraine in Montenegro. 24 August 2022

Нагородження волонтерів під час фестивалю «Українада». Муніципалітет Херцег-Нові, квітень 2025 року

Presenting awards to volunteers at the Ukrainiada festival. Herceg Novi Municipality, April 2025

— Посольство України в Чорногорії та українська громада організовують численні заходи публічної дипломатії, серед яких кінопокази, фотовиставки, благодійні фестивалі й соціальні ініціативи. Розкажіть, будь ласка, про найвизначніші з них. Як Ви оцінюєте вплив таких заходів на підтримку України за кордоном?

— Напрямок публічної дипломатії був, є і буде одним із пріоритетних у роботі Посольства. За останні кілька років ми маємо доволі багато успішних напрацювань у цій сфері, чимало позитивних кейсів. Мета всіх таких заходів — зміцнення позитивного іміджу нашої Батьківщини в цей надзвичайно складний для нас час, збереження симпатій і підтримки з боку Чорногорії та її громадян, а також протидія російським антиукраїнським наративам і пропаганді, яка в той чи інший спосіб намагається пробитися в публічний простір майже кожної країни. Ми проводили покази багатьох українських художніх і документальних фільмів («20 днів у Маріуполі», «Довга доба», «Культура vs. війна» тощо), фотовиставки, благодійні вечори, концерти. Основна цільова аудиторія цих заходів — насамперед іноземці: чорногорці та дипломати з інших країн.

Традиційно Посольство та громада, а також місцеві чорногорські активісти влаштовують марші й інші публічні заходи на підтримку України до Дня Незалежності та роковин російського повномасштабного вторгнення.

Однак серед наймасштабніших подій публічної дипломатії хотілося б згадати благодійний фестиваль «Дні України в Чорногорії», який відбувся 25–26 червня 2022 року в історичній чорногорській столиці Цетінє, а також вже тричі проведений у 2024–2025 роках український фестиваль «Українада» у муніципалітеті Херцег-Нові. Важко переоцінити роль і значення місцевої української громади в реалізації цих заходів, які щоразу здобувають величезну увагу як з боку українців у Чорногорії та сусідніх державах, так і з боку чорногорців та іноземних туристів.

Вплив згаданих ініціатив є однозначно позитивним, а сприйняття місцевого суспільства — традиційно дружнім. Тож у нас ще багато аналогічних планів для подальшої реалізації.

— У липні 2024 року Уряд Чорногорії заборонив мовлення російських пропагандистських медіа, зокрема «Sputnik», «RT» і «Царьград». Пане Посол, як це рішення вплинуло на інформаційний простір Чорногорії? Ворожі нарративи зникли чи лише змінили форму та канали поширення?

— Цей перелік не зовсім повний. Насправді таких каналів набагато більше й обмеження запроваджували не разово. Це сміливе й важливе рішення, яке абсолютно відповідає зовнішній і безпековій політиці Чорногорії, котра наразі цілком узгоджується, як я вже згадував, із курсом ЄС. Як відомо, Чорногорія залишається регіональним лідером на шляху євроінтеграції, а її чинний Уряд вважає своєю пріоритетною метою набуття країною повноправного членства в Євросоюзі вже найближчими роками. За даними останніх соціопитувань, рівень підтримки членства Чорногорії в ЄС з боку чорногорського суспільства вкрай високий (понад 80%).

Однак слід врахувати, що, попри блокування російських пропагандистських каналів та інші зусилля Уряду, чимало шляхів відповідного російського інформаційного впливу досі активні. Йдеться про соцмережі, деякі формально не зареєстровані в Чорногорії портали та низку ЗМІ з сусідніх країн регіону, які часто доволі некритично, а подеколи й свідомо, ретранслюють російські нарративи. Є, на жаль, і місцеві прихильники путіна та російської агресії, а також деякі громадяни й організації, які нерідко демонструють відверто проросійські симпатії. Ми зафіксували й окремі інформаційні кампанії, що їх через агентів впливу скеровують із москви.

Відкриття української книжкової полицки в Університеті Донья Гориця. Подгориця, травень 2024 року

Opening of the Ukrainian bookshelf at Donja Gorica University. Podgorica, May 2024

Але загалом із погляду українських національних інтересів інформаційний простір Чорногорії доволі адекватний. Вільні ЗМІ, свобода слова й інші атрибути демократичного суспільства є розвиненими і юридично захищеними. Неурядовий сектор у Чорногорії особливо енергійний, жвавий і діяльний. Це сприяє поширенню правди про російську агресію та численні злочини загарбників на нашій землі, а також інформації про шкідливий російський вплив у країні та регіоні, про канали розповсюдження російської дезінформації й наративів.

Слід також пам'ятати, що Чорногорія є молодою демократією. Тому, звісно, міжнародні організації, насамперед ЄС, також здійснюють величезну роботу й уважно стежать за дотриманням європейських принципів і стандартів у сфері ЗМІ, регулярно надаючи відповідні рекомендації, проводячи тренінги та підтримуючи вільні медіа.

Спілкування Посла України з чорногорськими студентами. Грудень 2024 року
Ambassador of Ukraine with Montenegrin students. December 2024

Чорногорія маленька країна, і тут усвідомлюють її сучасну вразливість, а також небезпеки, зумовлені геополітичними реаліями. Тут також пам'ятають історію, бережуть національну ідентичність і зміцнюють власну безпеку. Саме тому Чорногорія свого часу стала членом НАТО. Однак чорногорці доволі чітко усвідомлюють і виклики, які може становити недостатня увага до протидії зовнішнім деструктивним інформаційним впливам. Активна й напружена робота в цьому напрямі триває.

— *Помітну роль у протидії дезінформації відіграє й Ваша публічна активність. Ви регулярно даєте інтерв'ю чорногорським медіа та публікуєте власні колонки. Як місцева преса відгукується на Ваші матеріали? Чи вдається завдяки такій проактивності доносити правду про війну та позицію України?*

— У більшості випадків — так. Я регулярно даю інтерв'ю чорногорським виданням, телеканалам, пишу авторські колонки. Довіра до України в суспільстві велика, і наш голос у медіа чуто. Місцева преса налаштована конструктивно, і багато журналістів дійсно хочуть зрозуміти суть того, що відбувається.

Якщо говорити про всі основні ЗМІ Чорногорії, то вони дотримуються або дружньої, або дружньо-нейтральної позиції щодо України і не помічені в поширенні антиукраїнської пропаганди. Провідні чорногорські ЗМІ пишуть про російсько-українську війну доволі зважено й об'єктивно.

Зі всіма основними чорногорськими медіа в Посольства конструктивні та загалом приязні відносини.

— Міжміська та міжрегіональна співпраця — важлива частина двосторонніх відносин. Одним із прикладів такої взаємодії є партнерство між містами Цетінье та Харків. На Вашу думку, які формати такої співпраці є найбільш результативними? Чи бачите Ви можливості для її подальшого зміцнення та розширення?

— Формат міжрегіональної співпраці має справді великий потенціал. Він дає змогу встановлювати прямі зв'язки між громадами, обмінюватися досвідом і розширювати гуманітарну взаємодію.

Яскравим прикладом є, звісно ж, згадана співпраця між містами Цетінье та Харків. Контакти між ними регулярні й активні. Хотілося б зазначити, що в липні 2024 року українська сторона організувала в Цетінье фотовиставки на тему воєнних буднів, які переживає Харків. Ця подія викликала величезний інтерес серед місцевого населення. На стадії опрацювання також перебуває

Зустріч Посла України з головою ісламської громади Чорногорії ефенді Ріфатом Фейзічем. Весна 2024 року

Meeting between the Ambassador of Ukraine and Effendi Rifat Fejzić, leader of the Islamic Community of Montenegro. Spring 2024

Посол України з головою столичної міської ради Подгориці Єленою Боровінич-Бойович. Липень 2024 року

Ambassador of Ukraine and Jelena Borovinić Bojović, Head of the City Assembly of the Capital City of Podgorica. July 2024

залучення Цетінье до вже згаданих раніше регулярних поїздок груп українських дітей на оздоровлення в Чорногорію.

Слід наголосити, що саме Цетінье (історична й культурна столиця Чорногорії) є найбільш проукраїнськи орієнтованим муніципалітетом країни. Це стосується як місцевої влади, так і звичайних мешканців. Як відомо, саме в Цетінье протягом перших 100 днів російського повномасштабного вторгнення відбувалися щоденні проукраїнські марші, а згодом вони стали щомісячними.

Окрім того, Посольство працює над новими ініціативами в межах налагодження й розвитку міжрегіональної співпраці між Україною та Чорногорією, зокрема приморським

муніципалітетом Херцег-Нові та містом Бар — морськими воротами Чорногорії. Цілком очевидно, що після завершення нинішньої війни взаємодія між українськими та чорногорськими містами розвиватиметься ще більше.

— Із червня 2024 року між Україною та Чорногорією діє «транспортний безвіз» для вантажних перевезень. Як лібералізація перевезень вплинула на обсяг товарообігу?

— З моменту запровадження «транспортного безвізу» помітно зросли обсяги товарообігу: утричі, якщо точніше, спростилася логістика й зменшилися витрати. Це суттєво поліпшило умови для українських експортерів та зміцнило ділові зв'язки з чорногорськими партнерами. Ми вбачаємо в цьому крок до поглибленої економічної інтеграції, а «транспортний безвіз» можна назвати одним із найпомітніших практичних досягнень в економічному вимірі українсько-чорногорських відносин.